

X. KAPITOLA

Lapený manžel

Aniž dámám ublížím...

Dalo by se říci, že Karel Orleánský vyjádřil obecně sdílený vztah mužů 15. století k ženám. Královský bratranec žil ještě v době, kdy snít o dámě nemělo nic společného s politikařením, v jaké se může zvrtnout zlá volba partnera, a kdy kurtoazie byla dosud uznávanou součástí rytířské morálky. V nadějích a snech vévody orleánského by však mladý mistr svobodných umění těžko hledal svůj životní ideál.

Je klerik, a jak známo, klerik je v podstatě misogyn. Vždyť je odsouzen k celibátu. Protože mezi kleriky najdeme mnoho spisovatelů, literatura bývá k ženám povětšinou velice přísná a jen zřídka nachází pochopení pro hluboký cit spokojených manželů, sotva svede popsat šťastné splnutí milenců.

Velcí mužové historie jsou dostatečně exemplárním příkladem. Villon to říká bez obalu. Král David pro ženu zhřešil, Herodes spáchal svoji proslulou hanebnost.

*Král David, samý žalm a svíce,
i Bohu chtěl se vyvléci,
jak v lázni zřel dvě zadní líce...
Herodes zas dá v slabé chvíle
stít Křtitele, neb zvířecí
má choutky z jedné tanečnice...*

Básník se neobává, že by přišel o hlavu kvůli hopsání nějaké Salomé. Pouze si notuje píseň kleriků, kteří jsou štěstím bez sebe, kdykoli najdou v Písmu svatém nezvratné důkazy o ženské proradnosti.

Z jejich hlediska je manželství podvod a jen pošetilec se nechá lapit. Když jakýsi anonymní student z počátku století rozvíjí s ironií a cynismem symboliku *Patnácti radostí manželských*, jako by rozjímal v jiné tónině nad tradičními *Patnácti radostmi Panny Marie*. Prohlašuje bez obalu, že sňatek je past, do které se chytí mužská svoboda.

Mladý muž nemá rozum, když v radostech a rozkoších světa v mladosti s vůlí upřímnou a z vlastní pohnutky více než z nutnosti nalezne vstup do těsného vězení bolestného a slzavého a ještě se tam hrne!

Muž se žení jen proto, že byl ošálen vnějším zdáním a aby dostal společenským zvyklostem.

Kdo je ženatý, ten se octl v síti, protože spatřil ostatní ryby, které se v ní radují, jak se mu zdá. Tolik se snažil, až našel vstup, aby žil po libosti a v rozkoši.

K tomu s oblibou klerické prostředí přidá rozčarovanou řeč o klamaném měšťanovi a potměšilém sousedovi. Žena má spoustu chyb a manželství je jen příležitostí pro její vrozenou panovačnost a licoměrnost, aby se projeví. Tuto proměnu zaplatí o své újmě pochopitelně manžel.

Žena se přinejmenším do všeho plete. Rozkazuje v domácnosti, tyranizuje služebné, prosazuje vlastní vkus i pochybné umanutosti. Manžel obvykle svůj nový úděl záhy prohlédne a sám raději vychází příkazům v ústřety.

Má-li s ním kdo co do činění, řekne: „Promluví se svou ženou,“ nebo: „s paní domu“. Jestliže ona tomu chce, bude tak. Nechce-li, nebude zbla. Neboť ten dobrý muž je tak dobře zkrocen, že je dobromyslný jako vůl zapražený do pluhu. Tak je hotový!

Skýtá snad mužova profese útočiště před manželčinou autoritou? To je iluze, která se rychle rozplyne. Manžel jednoho dne zjistí, že už není svým pánem ani při práci.